

Baśniowa szkoła

Regina Strzemeska
Iwona Kretek

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka niemieckiego dla II etapu edukacyjnego (klasy IV–VIII szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Baśniowa szkoła

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator(ka)

nauczyciel(ka) języka niemieckiego

2.2. Pozostali

nauczyciele języka polskiego, plastyki

3. Ramy czasowe

3.1. Początek projektu

I semestr klasy IV; projekt zaplanowany jest na 20 godzin.

3.2. Zakończenie projektu

Koniec semestru, możliwa prezentacja baśni przed świętami na forum szkoły.

4. Cele projektu

4.1. Cele ogólne

Celem projektu *Baśniowa szkoła* jest rozwój umiejętności przetwarzania i przekazywania treści przeczytanych i wysłuchanych wcześniej baśni z zastosowaniem technik narracyjnych, wizualizacyjnych i teatralnych.

Wybrany temat projektu daje możliwości integracji następujących przedmiotów:

- języka niemieckiego w zakresie czytania i słuchania ze zrozumieniem oraz mediacji tekstu (parafrazowanie, przeformułowanie i wyjaśnianie tekstu innym osobom);
- języka polskiego w zakresie czytania baśni, omawiania ich cech jako gatunku literackiego oraz interpretacji tekstu;
- plastyki w zakresie tworzenia różnych form plastycznych (dekoracje, scenografie, plakaty, ilustracje baśni).

4.2. Cele szczegółowe

Poniższe cele dotyczą podstawowego zakresu projektu związanego w pierwszym rzędzie z kształceniem językowym, a także literackim i plastycznym oraz kulturowym. Realizacja celów zależna będzie od tego, czy uczniowie zdecydują się rozszerzyć zakres projektu o ciekawostki kulturoznawcze i literackie.

Język niemiecki

Uczeń:

- rozumie uproszczone teksty słuchanych i czytanych baśni;
- potrafi skorzystać z wizualnych i pozawerbalnych podpowiedzi do rozumienia tekstu;
- określa główną myśl tekstu lub jego fragmentu;

- znajduje w tekście określone informacje;
- rozpoznaje związki między poszczególnymi fragmentami czytanego tekstu;
- rekonstruuje kolejność zdarzeń;
- opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- przetwarza uproszczony tekst baśni ustnie i pisemnie;
- przetwarza treść baśni na formy plastyczne;
- relacjonuje przebieg zdarzeń w oparciu o materiały wizualne (rysunki, plakaty, zdjęcia);
- opowiada baśń, świadomie stosując werbalne i niewerbalne środki ekspresji pomocne w zrozumieniu tekstu.

Język polski

Uczeń:

- rozpoznaje czytany utwór jako baśń lub bajkę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- rozpoznaje fikcję literacką;
- rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w baśniach;
- opowiada o wydarzeniach z fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- wskazuje w utworze bohaterów oraz określa ich cechy;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- określa tematykę i problematykę utworu;
- przedstawia własne rozumienie utworu;
- wskazuje wartości w utworze.

Plastyka

Uczeń:

- wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje związane z przeczytanym tekstem baśni, ilustruje zjawiska i wydarzenia;
- projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, metryczka książki, plakat);
- kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne;
- łączy prace plastyczne z technikami teatralnymi (pantomima, modulacja głosu);
- stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, malarskie, fotograficzne i z wykorzystaniem narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych – TIK).

Równoległe rozwijane będą następujące kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji: praca z tekstami, przetwarzanie informacji z tekstów;
- kompetencje językowe: praca nad umiejętnościami językowymi;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się: wspólne działania, refleksja i samoocena;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej: zapoznanie się z dobrami kultury.

4.2.1. Cele szczegółowe dla uczniów

Niektóre przedstawione poniżej cele dotyczą obu języków, polskiego (PL) i niemieckiego (D). Zastosowano skróty PL i D dla określenia języka.

Podczas realizacji projektu:

- przedstawiś swoją ulubioną baśń z dzieciństwa (PL/D);
- przygotujesz krótką informację (metryczkę) dotyczącą swojej ulubionej baśni (D);
- wysłuchasz, obejrzyś i przeczytasz kilka wybranych baśni braci Grimm (PL/D);
- dowiesz się, jak odróżnić baśń od bajki;
- zwrócisz uwagę na elementy ułatwiające zrozumienie tekstu (D);
- przedstawiś bohaterów przeczytanych baśni (PL/D);
- wyrazisz swoją opinię o bohaterach i zdarzeniach (PL);
- przedstawiś własne rozumienie baśni i wskażesz wartości w niej zawarte (PL);
- opowiesz o najważniejszych wydarzeniach w przeczytanych baśniach (PL);
- rozpoznasz elementy/postacie fantastyczne i ich rolę w baśni (PL);
- wykonasz rysunki do wybranej baśni;
- zaaranżujesz teren szkoły jako fantastyczne miejsce, będące scenografią bajki;
- przygotujesz scenariusz prezentacji baśni koleżankom i kolegom (D);
- opowiesz lub przeczytasz wybraną baśń (młodszym) koleżankom i kolegom zgodnie z przygotowanym scenariuszem, zwracając uwagę na poprawną wymowę i ekspresję (D);
- zaplanujesz swoją pracę indywidualną i w grupie;
- ocenisz pracę swoją i innych zgodnie z ustalonymi kryteriami.

5. Treści kształcenia

Spośród wymienionych w podstawie programowej tematów (język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy, wariant podstawy programowej II.1, język polski i plastyka, II etap kształcenia) w projekcie realizowane będą następujące:

Język niemiecki

- człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- miejsce zamieszkania (dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- praca (popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki);
- kultura (twórcy i ich dzieła);
- życie prywatne (rodzina, przyjaciele, czynności życia codziennego);
- świat przyrody (pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta).

Można założyć, że pracując w projekcie, uczniowie będą korzystali z następującego słownictwa i struktur:

- autor, tytuł, miejsce akcji, bohaterowie;
- wyrażanie upodobania: „*Mein Lieblingsmärchen ist...*”;
- nazwy postaci z baśni, np.: *die Stiefmutter, die Räuber, der Müller*;
- nazwy zwierząt jako postaci z baśni, np.: *der Wolf, die Geißlein, der Hund, die Katze*;
- nazwy wykonywanych prac, np.: *Säcke zur Mühle tragen, Mäuse jagen, Betten machen, kochen, Tiere füttern*;

- nazwy przedmiotów, miejsc, wyposażenia domu, np.: *der Brunnen, die Spule, die Kohle, der Baum, der Ofen, der Schrank, die Betten, die Wanduhr, der Tisch*;
- czasowniki, np.: *fortlaufen, leuchten, kratzen, töten, jagen, miauen, krähen*;
- elementy fantastyczne, np.: *das Tor, Tiere sprechen, der Brunnen, Bäume sprechen, der Ofen ruft, den Bauch vom Wolf aufschneiden, das Geißlein retten*;
- wybrane wypowiedzi z bajki, np. wilka, kozłątek, mamy itp. (*Liebe Kinder, macht die Tür auf!, Du bist der Wolf, wir machen die Tür nicht auf!, Liebe Mutter, hab keine Angst!*);
- zwroty występujące w baśniach, np.: *Es war einmal..., Und wenn sie nicht gestorben sind, dann leben sie bis heute*;
- zwroty typu: *dann, danach, später, plötzlich, am nächsten Tag, nach zwei Jahren*;
- wyrażenia dźwiękonaśladowcze, np.: *O je! Plums! Wau! Wau! Kikeriki!*

Język polski

- cechy gatunkowe baśni i bajki;
- elementy konstrukcyjne utworu: tytuł, podtytuł, motto, puenta, punkt kulminacyjny;
- fikcja literacka, elementy realistyczne i fantastyczne w baśniach, znaczenia dosłowne i przenośne;
- bohaterowie utworów, ich doświadczenia i cechy;
- opinie o postaciach i zdarzeniach;
- tematyka, problematyka i wartości utworu;
- interpretacja i odbiór utworu, wrażenia, emocje, które wzbudza.

Plastyka

- ilustracja zjawisk i wydarzeń;
- graficzne formy użytkowe (zaproszenie, metryczka książki, plakat);
- przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne;
- łączenie prac plastycznych z technikami teatralnymi (pantomima, modulacja głosu);
- zastosowanie różnorodnych technik plastycznych (proste techniki graficzne, malarskie, fotograficzne i z wykorzystaniem narzędzi TIK);
- środki wyrazu artystycznego (linia, plama, faktura) i ich wykorzystanie w działaniach plastycznych (kompozycje z wyobraźni);
- proporcje elementów kompozycyjnych, równowagę kompozycji poprzez kształt i kontrast form;
- gama barw, koło barw, barwy podstawowe i pochodne.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły

Szkoła podstawowa (II etap edukacyjny).

6.2. Klasa

Projekt przeznaczony jest dla uczniów klasy IV, jednak na etapie prezentacji angażuje również w roli widzów uczniów klas młodszych. Uczniowie klasy IV pełnią funkcję „ekspertów baśniowych”, dzielą się wiedzą i opowiadają w języku niemieckim młodszym koleżankom i kolegom baśnie w ich uproszczonych wersjach.

6.3. Wiek uczniów

Projekt przeznaczony jest dla uczniów 9–10-letnich. Znajdują się oni w tzw. środkowym wieku szkolnym, w którym dziecko czuje się bezpiecznie w relacjach, ma poczucie samodzielności i niezależności. Ma świadomość własnych kompetencji i wierzy we własne siły. Charakteryzuje je nadal naturalna ciekawość i gotowość poznawcza, jest odważne i nie boi się nowych wyzwań. W nowych sytuacjach, także w czasie występów przed klasą/szkołą, nie paraliżuje je trema, ponieważ wie, że sobie poradzi. Jest świadome swoich emocji, potrafi je kontrolować i coraz lepiej radzi sobie z ich opanowaniem. Dziecko staje się coraz bardziej pracowite, ma lepszą pamięć, nabiera umiejętności planowania czasu i zadań do wykonania, które potrafi doprowadzić do końca. Lepiej komunikuje się z rówieśnikami, co stwarza dobre warunki do pracy w parach i grupach. Dziecko z jednej strony ma świadomość własnych możliwości, preferencji i słabości. Z drugiej strony wie, jak jest odbierane przez rówieśników i jaki wpływ może mieć jego postępowanie na wzajemne relacje. Poczucie bycia akceptowanym w grupie rówieśniczej ma wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku siebie. Wsparcie rodziców i nauczycieli, pozytywna reakcja na podejmowanie samodzielnego działania i rozwiązywanie zadań dają dziecku poczucie bezpieczeństwa, co jest niezbędne do prawidłowego rozwoju. Wspieranie dzieci w tym wieku polega na stawianiu określonych celów, udzielaniu jasnych wskazówek, a także informacji zwrotnej. Stwarza to podstawy do samodzielnego uczenia się i wypróbowywania nowych strategii przy malejącej ingerencji nauczyciela. Sprzyja temu praca w zespole, w którym kształtuje się umiejętność uczenia się z rówieśnikami, od rówieśników i przy pomocy rówieśników. Współpraca pozwala rozwijać poczucie kompetencji, sprawczości oraz odpowiedzialności.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

W toku pracy w projekcie uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) należy stworzyć warunki do tego, aby mogli pracować we własnym tempie i skorzystać z oferty form pracy adekwatnej do ich możliwości. W opisywanym projekcie szczególnie dzieci niedowidzące powinny mieć możliwość korzystania z nagranej wersji tekstu oraz w przypadku ćwiczeń z ilustracjami z lupy lub materiałów w wersji elektronicznej z możliwością ich powiększenia, gdyż mogą nie rozróżniać detali na obrazkach. Warto też pamiętać o odpowiednio dużych rozmiarach materiałów do pracy w grupie, używaniu wyraźnych kolorów flamastrów, polisensorycznych metodach nauki. Dotyczy to również uczniów z problemem dysleksji. Pamiętając o ich trudnościach w czytaniu, nie należy prosić ich o głośne czytanie. Łatwiej będzie im czytać tekst w wersji elektronicznej lub nauczyć się go na pamięć. Uczniowie ci mogą mieć również problemy w zakresie koordynacji słuchowo-językowej, czyli np. w zapamiętywaniu sekwencji zdarzeń czy budowaniu wypowiedzi ustnych. Pomocne będzie np. zapisanie tekstu większą czcionką i wywieszenie go w sali. Dziecko będzie mogło skorzystać z niego podczas prób przygotowujących do opowiadania baśni.

W przypadku zaburzeń małej motoryki uczniowie zwykle niechętnie wykonują prace plastyczne. Trudności sprawia im wycinanie, rysowanie, przyklejanie drobnych elementów, dlatego warto np. powiększyć niektóre elementy, zmniejszyć liczbę szczegółów w przygotowywanych materiałach. W czasie oceniania zwracamy bardziej uwagę na wkład pracy i staranie się niż na efekt końcowy.

Uczniowie niedosłyszający poradzą sobie z czytaniem tekstu, należy jednak pamiętać, aby nie wymagać od nich równoczesnego wykonywania zadań związanych z pisaniem i słuchaniem. Zestawienie tekstów z obrazkami jest wyjściem naprzeciw ich potrzebom, a także dobrym impulsem do wypowiedzania się. Podczas słuchania opowiadanych baśni wspomże ich arkusz z tekstem wraz ze słowniczkiem obrazkowym pomagającym w zrozumieniu treści.

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1. Formy pracy

W projekcie przewidziano zadania wymagające pracy indywidualnej, pracy w parach i grupach oraz pracy na forum klasy. Niekiedy niezbędne będzie wprowadzenie uczniów do tematu, niewykluczona jest więc krótka pogadanka nauczyciela. W czasie przygotowania wystawy książek, wykonywania zadań plastycznych lub w czasie pracy nad słownictwem w ramach lekcji warsztatowych uczniowie będą pracować w grupach. Indywidualna praca dotyczyć będzie np. wykonywania rysunków, uczenia się swoich ról, ćwiczenia wymowy.

7.2. Metody pracy

W czasie realizacji projektu przydatne będą:

- praca z narzędziami TIK (np. Canva, Autodraw i in.), umożliwiającymi wykonanie rysunków i plakatów;
- metody rozwijające rozumienie tekstów i strategie czytania ze zrozumieniem ilustrowanych tekstów: *scaffolding*/rusztowania, wizualizacja, podział na sekwencje i role, eliminacja błędnej informacji, selekcjonowanie zebranych informacji językowych;
- techniki pomocne w opanowaniu słownictwa (fiszki, słowniczek obrazkowy, karty pracy, kotwice pamięciowe, zagadki, grupowanie lub kategoryzowanie słownictwa, przyporządkowywanie w oparciu o przygotowane karty pracy);
- techniki nauczania wymowy (*Schattenlesen*, imitacja, powtarzanie chóralne);
- techniki nauczania opowiadania z wykorzystaniem prostych technik teatralnych (pantomima, miniszenki, interpretacja poprzez różne formy ekspresji) i metody narracyjnej;
- uczenie się całościowe/ przez działanie oraz sytuacyjne: uczniowie spacerują po terenie szkoły, niosąc ze sobą rekwizyty;
- metody kooperatywne: *tutoring* rówieśniczy (próby przed opowiadaniem baśni, opowiadanie baśni młodszym koleżankom i kolegom);
- metoda warsztatowa: praca nad słownictwem, rekonstrukcja tekstu baśni;
- działania plastyczne: wykonanie scenografii, ilustracji do teatryku *kamishibai*;
- działania praktyczne: organizacja wystawy książek.

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Grupa nauczycieli realizatorów projektu poinformuje uczniów i ich rodziców/opiekunów o planowanym projekcie z wyprzedzeniem, np. około miesiąca. Do tego czasu nauczyciele omówią między sobą zasady współpracy, zakres tematyczny, niezbędne czynności organizacyjne. Przygotują informacje dotyczące metody projektu i innych planowanych metod, proponowanych treści i celów, form prac, kryteriów oceny. Do współpracy zostaną zaproszeni także rodzice/opiekunowie.

8.2. Spisanie kontraktu

Na pierwszym spotkaniu, pod kierunkiem nauczyciela języka niemieckiego oraz pozostałych, nastąpi przedstawienie uczniom tematu projektu, omówienie planowanych działań i zakładanych celów oraz objaśnienie proponowanej treści kontraktu. Uczniowie będą mieli możliwość stawiania pytań oraz proponowania zmian w kontrakcie, a po zaakceptowaniu ostatecznej wersji go podpiszą.

8.2.1. Przykład kontraktu

NASZA UMOWA PROJEKTOWA

PROJEKT *Baśniowa szkoła*

Nauczyciele → Będziemy:

- Czuwać nad całością projektu.
- Pomagać, gdy się do nas zwrócicie.
- Podpowiadać pomysły i sposoby pracy, dbać o sprawy organizacyjne
- Prowadzić dokumentację: robić zdjęcia, zbierać karty projektu.
- Informować o postępach, ocenach i o tym, co i jak należy poprawić.

Uczniowie → Przestrzegamy następujących zasad:

- Jestem przyjazna(-y), nikomu nie dokuczam, nie obrażam i w żadnym wypadku...
- Wykonuję powierzone mi zadanie, a gdy mam z tym kłopot...
- Gdy czegoś nie wiem, mogę...
- Jestem punktualna(-y) i zadania wykonuję...
- Wiem, że mogę pracować we własnym tempie, a gdy...
- Nie obrażam się i staram się poprawić błędy, jeśli ktoś...
- Zgłaszam swoje pomysły i dzielę się z innymi...
- Pomagam, gdy...
- Szanuję poglądy innych i mam prawo do...
- Słucham nauczycieli i...
- Przestrzegam zasad obowiązujących w...
- Mam zawsze ze sobą wszystkie niezbędne...*

Podpisy:

.....

*tu wpisujemy to, co wynegocjowali uczniowie

8.3. Wybór tematu, podział na grupy i przydział zadań

Początkowe zadania realizowane będą w całej klasie (prezentacja ulubionych baśni, przygotowanie ich metryczek, oprowadzanie i zwiedzanie wystawy). Po tej fazie nauczyciele przedstawią propozycje trzech baśni, którymi grupy będą zajmować się w projekcie. Trzy tytuły baśni, zadania związane z pracą nad ich tekstami oraz przygotowania do opowiadania ich treści innym uczniom (z własnej klasy, młodszym i innym zainteresowanym klasom) determinują wstępny podział na grupy. Uczniowie, dokonując wyboru bajki, wybiorą równocześnie grupę, w której będą pracować. Mogą również zaproponować włączenie do projektu elementów, które wzbudziły ich zainteresowanie lub poruszyły wyobraźnię. Zagadnienia te włączają w plan pracy swojej grupy.

Nauczyciele powinni czuwać nad przydziałem do grup tak, by wszyscy uczniowie znaleźli dla siebie miejsce w projekcie. Na tym etapie uczniowie mogą dokonać również wstępnego przydziału ról i zadań, uwzględniając swoje zainteresowania, predyspozycje i potrzeby. Na etapie przygotowywania scenografii do baśni uczniowie z różnych grup zajmujący się pracami plastycznymi mogą ze sobą współpracować i tworzyć nowe grupy zadaniowe.

8.4. Przygotowanie karty projektu (harmonogramu)

Po utworzeniu grup uczniowie wypełnią karty projektu, wpiszą daty, zadania, osoby odpowiedzialne oraz je podpiszą. Grupy będą spotykać się raz, dwa razy w tygodniu. Terminy wykonania zadań mogą ulegać drobnym zmianom, w zależności od ich specyfiki i możliwości ich wykonania (np. prace plastyczne). Zaplanowane zostaną również terminy spotkań w całej klasie oraz prezentacji baśni. Wspólnie zatwierdzone zostaną role i funkcje uczniów w grupach.

8.4.1. Karta projektu z harmonogramem

Wszystkie grupy otrzymują takie same karty. Wykropkowaniem oznaczono miejsca do uzupełnienia przez uczniów.

KARTA PROJEKTU

(w tym miejscu symboliczna ilustracja)

OPOWIADAMY BAŚŃ:

KIEDY?

CO...

KTO...

KIEDY...

...trzeba zrobić?

... jest za to odpowiedzialny?

...będzie gotowe?

.....

.....

.....

Kiedy spotykamy się w grupie?

Kiedy spotykamy się w całej klasie?

Nasze podpisy:

.....

8.5. Kryteria sukcesu oraz cele szczegółowe projektu

Na początku projektu nauczyciele przedstawią uczniom i omówią z nimi zakładane cele projektu (p. 4.2.1). Cele szczegółowe związane z pracą w grupach uczniowie otrzymają razem z materiałami i zadaniami realizowanymi metodą warsztatu. Na spotkaniu w całej klasie uczniowie zastanowią się wraz z nauczycielami, kiedy uznają projekt za udany, tj. sformułują kryteria sukcesu. Częściowo zostaną one podpowiedziane przez nauczycieli. Dodatkowo uczniowie odpowiedzą na pytanie: Jakie warunki muszą zostać spełnione, żebyśmy uznali nasz projekt za udany? Co będzie świadczyło o tym, że osiągnęliśmy zakładane cele?

Przykładowe kryteria sukcesu:

- opowiedzieliśmy baśń po niemiecku samodzielnie / korzystając z różnych pomocy;
- nasza baśń została zrozumiana przez innych uczniów (dzieci potrafiły powiedzieć, o czym była baśń);
- nasze opowiadanie podobało się (zostało nagrodzone oklaskami, inne klasy chciały również wziąć udział w prezentacji);
- wykonana scenografia i rysunki ułatwiły słuchaczom zrozumienie naszej opowieści;
- potrafimy podać cechy charakterystyczne baśni i bajek, odróżniać elementy fantastyczne od realnych;
- sposób opowiadania był pomocny w zrozumieniu tekstu;
- dobrze współpracowaliśmy w grupie, pomagaliśmy sobie;
- nasze zadania wykonaliśmy w zaplanowanym terminie.

Podane kryteria sukcesu zostaną uzupełnione o odpowiedzi dzieci na postawione pytania. Posłużą one do samooceny i ewaluacji projektu (p. 9).

8.6. Poszukiwanie źródeł wiedzy

Zasadniczo źródłem wiedzy będą zbiory własne uczniów i nauczycieli oraz materiały znajdujące się na wskazanych/zaproponowanych stronach internetowych. Wykorzystane zostaną również zasoby szkoły, np. pracownia komputerowa, biblioteka, boisko, sala gimnastyczna, korytarze, sale klas I–III oraz inne pomieszczenia szkoły.

Pomocni mogą okazać się również rodzice. Mogą oni udzielić wsparcia w kwestiach organizacyjnych, wspomóc w zebraniu materiałów i wykonaniu prac plastycznych. Jeżeli wśród rodziców znajdują się przedstawiciele zawodów artystycznych, można skorzystać z ich fachowych podpowiedzi i wskazówek. Należy jednak pamiętać, aby osoby wspomagające projekt nie zdjęły z uczniów odpowiedzialności za ich działania i nie wyręczały ich w wykonywaniu zadań projektowych.

8.7. Realizacja projektu

Ramy organizacyjne projektu i czynności wstępne zostały opisane w punktach 8.3– 8.5. W dalszej części proponujemy następujący przebieg i formy aktywności. Wszystkie materiały i karty pracy powstałe podczas realizacji projektu uczniowie zbierają w jednej teczce (portfolio projektowe).

1. Na lekcji języka niemieckiego nauczyciel poinformuje uczniów, że razem z nauczycielem języka polskiego zamierzają zrobić wystawę ulubionych baśni dzieci. Wystawa będzie dwujęzyczna i w tym celu uczniowie muszą przygotować krótkie informacje o ulubionych baśniach w języku niemieckim i polskim.
 - Dzieci nazywają tytuły baśni zapamiętanych z dzieciństwa, ich głównych bohaterów, również autorów, jeśli pamiętają ich nazwiska. Rozmawiają również o scenach, zdarzeniach, które najbardziej utkwiły im w pamięci. Następnie nauczyciel prezentuje uczniom wzór metryczki bajki (*Steckbrief*). Na jego podstawie uczniowie przygotowują metryczki – małe plakaty z podstawowymi danymi bajki w języku niemieckim, np. *Titel, Autor, Helden, Ort*, a także rysunki dotyczące treści bajki lub ulubionych scen. Poznają również zwrot „*Mein Lieblingsmärchen ist...*”, który będzie im potrzebny do prezentacji swojej książki podczas wystawy.
2. Nauczyciele języka polskiego i języka niemieckiego wspólnie z dziećmi zorganizują wystawę książek z ulubionymi baśniami. Nauczyciele zadbają też o to, by na wystawie pojawiły się egzemplarze baśni, których dotyczy projekt (wraz z metryczkami). Obok przyniesionych przez dzieci książek zamieszczone będą metryczki w języku niemieckim. Na ich podstawie dzieci przedstawią koleżankom i kolegom swoje ulubione baśnie w czasie wspólnego zwiedzania wystawy. Po krótkiej prezentacji mogą też opowiedzieć najciekawsze zdarzenia z baśni w języku polskim.
 - Na zakończenie nauczyciel przeprowadza w dowolnej formie głosowanie na najlepiej przedstawioną (zareklamowaną) baśń. Zwycięzcy zostają nagrodzeni, a głosujące osoby uzasadniają swój wybór. Nauczyciel zapisuje komentarze dzieci. Wykorzysta je podczas przygotowania uczniów do opowiadania baśni.
 - Wystawę można zorganizować na wzór prawdziwej wystawy, wprowadzając np. bilety i przydzielając dzieciom różne funkcje organizacyjne.
 - W nauczaniu zdalnym może powstać wirtualna galeria rysunków i plakatów wykonanych przy pomocy programu Autodraw lub Canva.
3. Uczniowie mają za zadanie przeczytać w domu trzy baśnie w wersji polskiej: *Wilk i siedem koźlątek, Pani Zima/Zamieć, Muzykanci z Bremy*. Na lekcji języka polskiego omawiają baśnie i wypełniają kartę pracy. Zadania na karcie dotyczą bohaterów, najważniejszych wydarzeń danej baśni, elementów fantastycznych w tekście, symboli zła i dobra, przesłania.
4. Na lekcji niemieckiego uczniowie obejrzą animowane wersje baśni oraz wykonają następujące ćwiczenia przygotowujące:
 - przyporządkowanie niemieckich nazw głównych bohaterów baśni do ich wizerunków i tytułów (karta pracy z rysunkami bohaterów oraz miejscem na podpis, pod spodem nazwy bohaterów w j. niemieckim jako „rozszypanka”);

- umieszczenie rysunków i nazw bohaterów na tablicy korkowej pod odpowiednimi tytułami baśni;
 - ćwiczenia leksykalne z zakresu charakterystyki postaci z baśni, czynności w domu, prac wykonywanych przez zwierzęta, wyposażenia domu, odgłosów zwierząt, nazw przedmiotów i miejsc mających kluczowe znaczenie dla rozumienia tekstu, elementów fantastycznych.
5. W ramach lekcji języka niemieckiego nauczyciel przedstawia krótko autorów baśni – braci Grimm. Następnie uczniowie oglądają film przedstawiający sceny z niektórych baśni, miejsca, w których toczy się ich akcja oraz bohaterów. Uczniowie otrzymują kartę pracy z tytułami baśni oraz postaciami w nich występującymi. Podczas powtórnego oglądania filmu uczniowie zaznaczają na karcie pracy tytuły baśni i nazwy bohaterów, które pojawiły się w filmie.
- Uczniowie podzieleni na kilka grup otrzymują zdjęcia postaci z przeczytanych baśni wraz z tabelką zawierającą elementy zdań do rekonstrukcji (*Schüttelkasten*), pasujących do opisu danej postaci. Każda grupa tworzy kilka zdań na temat tej postaci. Następnie na forum klasy przedstawiciele grup czytają utworzone opisy. Pozostałe grupy odgadują, o jaką postać z baśni chodzi.
 - Na zakończenie uczniowie otrzymują zadanie polegające na znalezieniu na stronie internetowej deutsche-maerchenstrasse.com miejsc związanych z trzema bajkami, których dotyczy projekt. Nauczyciel wywiesza mapę/ arkusz papieru z narysowanymi konturami Niemiec, uczniowie piszą/przyczepiają na mapie nazwy miejscowości w odpowiedniej lokalizacji oraz tytuły bajek, ew. również miejsce urodzenia braci Grimm.
6. Uczniowie pracują w dalszej części metodą warsztatu, w trzech grupach (3 bajki – 3 stoliki):
- czytanie i słuchanie uproszczonych wersji baśni w języku niemieckim;
 - ćwiczenia na rozumienie tekstu:
 - pomieszczone fragmenty uproszczonych tekstów z różnych baśni – dzieci wybierają fragmenty pasujące do ich bajki i porządkują je we właściwej kolejności (kartki z fragmentami tekstu mogą być dwujęzyczne/ dwustronne);
 - nazwy bohaterów i pasujące do nich nazwy czynności jako rozsypanka do przyporządkowania;
 - uproszczony tekst bajki z wplecionymi błędnymi informacjami – uczniowie czytają i wskazują miejsca tekstu do korekty, porównują z tekstem wyjściowym i korygują błędne informacje;
 - ćwiczenia przygotowujące do mówienia:
 - sceny z filmu animowanego (zrzut ekranu) – ułożenie scen z filmu animowanego w odpowiedniej kolejności oraz przyporządkowanie podpisów (znanych z uproszczonego tekstu);
 - rozsypanka wyrazowa – dzieci układają zdania będące podpisami do scenek z animowanych filmów (w zależności od poziomu grupy nauczyciel może dać niektóre podpisy od razu w formie rozsypanki wyrazowej do rekonstrukcji).

7. Wysłuchanie baśni w domu – dzieci słuchają tekstu baśni, którą zajmowały się wcześniej. Każdy uczestnik grupy otrzymuje zadanie: wysłuchanie, powtórzenie i nauczenie się kilku wypowiedzi ze swojej baśni, np. wilka, koźlątek, mamy itp. (*Liebe Kinder, macht die Tür auf!, Du bist der Wolf, wir machen die Tür nicht auf!, Liebe Mutter, hab keine Angst!*). Dzieci zwracają również uwagę na wymowę, przygotowując się już do ćwiczenia czytania uproszczonego tekstu baśni na spotkaniu grupowym z nauczycielem.
 - Powtarzające się wypowiedzi uczniowie zapisują na kartkach, które będą przekazane młodszym uczniom w celu włączenia ich w późniejszą prezentację baśni.
8. Spotkania grupowe z nauczycielem języka niemieckiego: uczniowie przynoszą na spotkanie kartki z wypisanymi powtarzającymi się zwrotami z baśni. Nauczyciel weryfikuje poprawność zapisu i przekazuje je współpracującemu w projekcie nauczycielowi klas I–III. (W ramach swoich zajęć nauczyciel klas I–III czyta z dziećmi baśń lub baśnie w języku polskim, zwraca uwagę na miejsca występowania ww. wypowiedzi i przy współpracy nauczyciela języka niemieckiego uczy dzieci reagowania w języku niemieckim). Na spotkaniu każdej z trzech grup uczniowie ćwiczą poprawne czytanie tekstu swojej baśni pod okiem nauczyciela.
9. Uczniowie w grupach przygotowują z pomocą nauczyciela scenariusze baśni, które zaprezentują innym, przydzielają role, piszą teksty i opisują potrzebne elementy dekoracji.
10. Część uczniów z każdej grupy wykonuje rysunki w formacie A4/A3 do kluczowych scen opowiadanej baśni. Rysunki te jako część scenografii stanowić będą dodatkową pomoc w zrozumieniu i opowiadaniu tekstu.
 - Pozostali uczniowie przekształcają teren szkoły w fantastyczne miejsce, tworząc scenografię baśni opracowywanej przez ich grupę. Współpracują przy tym uczniowie reprezentujący wszystkie trzy grupy. Pomaga im nauczyciel plastyki. Wspólnie przystrajają np. boisko szkolne, drzewa, ławki, nadając im nowe funkcje. Mogą np. w ten sposób ustawić drogowskaz z nazwą BREMEN, zbudować chatkę rozbójników z kartonów, gospodarstwo, z którego uciekł osioł, dodać wykonane wcześniej rysunki. Na każdym elemencie umieszczają niemiecką nazwę miejsca, które symbolizuje, ewentualnie także karteczki z rolami i wypowiedziami tekstu. Pomaga im w tym nauczyciel języka niemieckiego.
11. Przygotowując się do opowiadania bajek, uczniowie:
 - oglądają filmy z instrukcjami dla opowiadających baśnie;
 - zapraszają rodziców/opiekunów, przedstawicieli zawodów artystycznych, którzy pomagają w opanowaniu warsztatu „opowiadacza”, uświadamiając dzieciom, że ułatwi to zrozumienie bajki słuchaczom;
 - organizują kilka prób, na których zwracają uwagę m.in. na sposób opowiadania, modulację głosu, intonację itp.
 - Nauczyciel odwołuje się w tym punkcie do komentarzy dzieci po prezentacji swoich ulubionych baśni.
12. W ustalonym terminie uczniowie organizują pokaz baśni. Grupy oprowadzają się wzajemnie po odtworzonym baśniowym świecie, opowiadając lub czytając

uproszczone fragmenty baśni. Jeżeli stworzony świat baśni zainteresuje również inne klasy, uczniowie mogą powtórzyć opowiadanie dla chętnych klas.

- W trakcie opowiadania baśni przez dzieci nauczyciele robią zdjęcia do fotorelacji lub nagrywają film z wydarzenia.
13. W kolejnym kroku uczniowie przygotowują się do prezentacji baśni młodszym uczniom z wykorzystaniem teatrzyku *kamishibai* oraz wykonanych wcześniej rysunków.
 14. W terminie uzgodnionym z nauczycielem klas I–III uczniowie organizują interaktywny pokaz jednej lub wszystkich trzech baśni. Młodszy uczniowie uczestniczą w opowiadaniu, dopowiadając powtarzające się wypowiedzi, których nauczyły się wcześniej. Uczniowie klas I–III nagradzają najlepszą grupę przygotowanymi wcześniej symbolicznymi nagrodami, odznakami itp.
 15. Na zakończenie nauczyciele mogą przygotować jako nagrodę za zaangażowanie w projekcie quiz w aplikacji Blooket.

8.8. Prezentacja efektów pracy

Efekty pracy uczniów widoczne będą jako scenografia wybranych bajek na terenie całej szkoły oraz rysunki/plansze do teatrzyku *kamishibai*. Prezentacja przygotowanych bajek w języku niemieckim odbędzie się w ustalonych terminach dla grupy projektowej, uczestniczących w projekcie uczniów klas I–III oraz ewentualnie starszych klas zainteresowanych bajkami. Następnie urządzona zostanie wystawa zdjęć lub pokaz filmów wykonanych podczas prezentacji bajek. Fotorelację z projektu można umieścić również na stronie internetowej szkoły.

9. Ocenianie

Na zakończenie projektu uczniowie wraz z nauczycielami dokonują oceny zrealizowanych zadań. Posłużą do tego karta refleksji do zakolorowania, którą uczniowie dołączą do portfolio. Uczniowie zaznaczają odpowiednim kolorem wymienione elementy projektu.

Podobało mi się najbardziej. (w kolorze zielonym)

Nie podobało mi się. (w kolorze pomarańczowym)

Było łatwe. (w kolorze niebieskim)

Sprawiło mi trudność. (w kolorze czerwonym)

Dużo z tego zapamiętałam(-em). (w kolorze fioletowym)

Galeria baśni, przygotowanie metryczki i prezentacja

Czytanie baśni po polsku

Zadania do baśni na lekcji języka polskiego

Oglądanie animowanych baśni w języku niemieckim i ćwiczenia

Czytanie i słuchanie baśni w języku niemieckim

Zadania do baśni na lekcji języka niemieckiego

Film o braciach Grimm ze scenami z baśni

- Odgadywanie postaci
- Zaznaczanie na mapie miejsc związanych z baśniami
- Praca w grupach nad wybraną baśnią (warsztaty)
- Ćwiczenia w czytaniu i uczenie się prawidłowej wymowy
- Uczenie się kilku wypowiedzi z baśni na pamięć
- Przygotowanie scenariusza
- Rysowanie i dekoracje szkoły
- Prezentacja młodszym uczniom (*kamishibai*)
- Opowiadanie baśni wśród scenografii szkolnej
- Współpraca w grupie
- Terminowe wykonywanie przydzielonych mi zadań

Na podstawie wypełnionych kart refleksji uczniowie rozmawiają w swoich grupach i dzielą się z innymi swoimi spostrzeżeniami i przemyśleniami.

W dalszej kolejności uczniowie pracujący w jednej grupie oceniają efekty wspólnej pracy w oparciu o sformułowane wcześniej kryteria sukcesu.

1. Opowiadanie baśni po niemiecku

- a) Płynnie powiedzieliśmy lub przeczytaliśmy swoje kwestie: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- b) Nasze kwestie mówiliśmy fonetycznie poprawnie: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- c) Stosowaliśmy odpowiednią intonację (ekspresja): wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- d) Opowiadanie nasze wzbogaciliśmy o gesty, mimikę: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- e) Opowiadaliśmy zgodnie ze scenariuszem: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.

2. Odbiór baśni

- a) Nasi słuchacze zrozumieli opowiadaną baśń: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- b) Nasze opowiadanie chwalili: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.

3. Zadania w grupie

- a) Współpracowaliśmy w grupie i pomagaliśmy sobie: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- b) Nasze zadania wykonaliśmy w zaplanowanym terminie: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.

4. Prace plastyczne

- a) Wykonaliśmy starannie scenografię: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.
- b) Przygotowaliśmy odpowiednie rysunki do *kamishibai*: wszyscy/ większość/ niewielu/ nikt.

Uczniowie dzielą się refleksjami z pozostałymi grupami i nauczycielem. Na zakończenie nauczyciel udziela każdemu uczniowi informacji zwrotnej, wykorzystując w tym celu karty refleksji uczniów oraz ich portfolio, a następnie wystawia ocenę końcową, która będzie uwzględniona w ramach języka niemieckiego. W zależności od systemu oceniania i ustaleń nauczycieli przed rozpoczęciem projektu, powinny to być oceny od dobrej wwyż.

10. Ewaluacja projektu

Ostatnim etapem projektu będzie jego ewaluacja. Zespół nauczycieli w oparciu o obserwację, informację zwrotną, prezentację baśni, dokumentację projektu, rozmowy z uczniami i własne refleksje dokonuje podsumowania z wykorzystaniem metody FAKTY – EMOCJE – ROZWIĄZANIA – DECYZJE. Analizuje przy tym najpierw obiektywne fakty (kolejne etapy, działania i zdarzenia), następnie nazywa emocje, które towarzyszyły i pozostały po projekcie (rozczarowania, radości i zaskoczenia). Zastosowane rozwiązania (organizacyjne, metodyczne, wychowawcze) dzieli na te, które się sprawdziły, oraz te, które nie przyniosły dobrych efektów. W ten sposób zespół dochodzi do wniosków i decyzji na przyszłość: Co warto zachować, a co należy zrobić inaczej w przyszłości? Jakie wątki i elementy projektu warto kontynuować i w jakiej formie? Zespół może wpisywać odpowiedzi na planszy z piramidą złożoną z trójkątów podpisanych głównymi hasłami (przykład planszy znajduje się w [podlinkowanym schemacie ewaluacji](#)).

11. Materiały pomocnicze

Materiały w języku polskim

Słuchowiska (z materiałem wizualnym) *Czterej muzykanci z Bremy*:

- [Czterej muzykanci z Bremy \(Wielka Kolekcja Bajek\)](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Czterej muzykanci z Bremy \(Fundacja Słowo i Kropka\)](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Muzykanci z Bremy \(Bajkowa Zatoka\)](#) (dostęp 18.02.2022).

[Dydaktyzacja baśni Czterej muzykanci z Bremy](#) (dostęp 18.02.2022).

[Cechy bajki i baśni](#) (dostęp 18.02.2022).

[Przykładowa technika opowiadania](#) (dostęp 18.02.2022).

[Informacje o teatrzyku kamishibai](#) (dostęp 18.02.2022).

Materiały w języku niemieckim

Strony z bajkami, teksty i informacje

Deutsche Märchenstraße:

- film informacyjny: [Die Deutsche Märchenstraße. Eine fabelhafte Reiseroute](#) (dostęp 18.02.2022).
- [deutsche-maerchenstrasse.com](#) (dostęp 18.02.2022).

[Teksty baśni w uproszczonej wersji](#) (dostęp 18.02.2022).

Teksty baśni

- maerchen-welt.eu (dostęp 18.02.2022).
- rumpelstilz.li (dostęp 18.02.2022).

Teksty baśni i informacje dodatkowe

- duda.news (dostęp 18.02.2022).

Teksty baśni, materiały dydaktyczne i informacyjne

- bildungsserver.de (dostęp 18.02.2022).

Informacje ogólne na temat baśni w Europie, ich historii

- planet-wissen.de (dostęp 18.02.2022).

Materiały dydaktyczne do baśni

- deutsch-lernen.zum.de (dostęp 18.02.2022).
- goethe.de (dostęp 18.02.2022).
- lesenische.files.wordpress.com (PDF, 41,5 KB; dostęp 18.02.2022).

Pomysły graficzne, karty pracy, kolorowanki

- pinterest.com (dostęp 18.02.2022).
- schulbilder.org (dostęp 18.02.2022).

Filmy animowane z bajkami

Frau Holle (Pani Zima/Zamieć)

- [Frau Holle. Märchen für Kinder. Brüder Grimm. Deine Märchenwelt](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Frau Holle und das Märchen von der Goldmarie und Pechmarie](#) (dostęp 18.02.2022).

Der Wolf und die sieben Geißlein (Wilk i siedem kozłatek)

- [Der Wolf und die sieben Geißlein. Märchen für Kinder. Brüder Grimm. Deine Märchenwelt](#) (dostęp 18.02.2022).

Bremer Stadtmusikanten (Muzykanci z Bremy)

- [Die Bremer Stadtmusikanten. Märchen und Geschichten für Kinder. Brüder Grimm. Deine Märchenwelt](#) (dostęp 18.02.2022).

12. Bibliografia

Rękosiewicz M., Jankowski P., 2014, *Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów

z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.

12.1. Zasoby ORE

[Programy nauczania dla uczniów szkoły podstawowej](#) (dostęp 18.02.2022).

Regina Strzemeska – magister filologii germańskiej. Pracowała kolejno na stanowisku nauczyciela języka obcego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Toruniu, Biurze Projektów jako tłumacz języka technicznego oraz lektorka języka niemieckiego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika – Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. W 2004 roku podjęła współpracę z Katedrą Filologii Germańskiej, koordynując zajęcia dotyczące metodyki nauczania języka niemieckiego i prowadząc zajęcia w ramach Podyplomowego Studium dla nauczycieli języka niemieckiego. W ramach aktywności zawodowej prowadzi intensywną działalność popularyzatorską języka niemieckiego oraz edukatorską jako edukatorka nauczycieli języka niemieckiego, trenerka edukacji globalnej i międzykulturowej, koordynatorka projektów i organizatorka szkoleń dla nauczycieli. Jest także współautorką programów nauczania, podręczników, materiałów do nauczania języka niemieckiego oraz artykułów i publikacji z zakresu metodyki nauczania języka obcego.

Iwona Kretek – mgr filologii germańskiej, wykonuje zawód nauczyciela języka niemieckiego od 1987 roku. Ukończyła kursy edukatorskie dla nauczycieli języka niemieckiego (Goethe-Institut), studia podyplomowe w zakresie kształcenia dorosłych (WSP Kielce / AEB Luzern) oraz kurs kwalifikacyjny z zakresu zarządzania oświatą. Ponadto odbyła ponad 60 różnych form doskonalenia zawodowego w zakresie dydaktyki nauczania języka niemieckiego, w kraju i za granicą. Prowadziła liczne formy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli j. niemieckiego, realizowała projekty dydaktyczne w Polsce i w Niemczech, uczestniczyła w wizytach studyjnych. Pełniła funkcję kierownika praktyk pedagogicznych w NKJO w Bydgoszczy, koordynatora projektu Delfort. Obecnie pełni funkcję doradcy w Mediatece Goethe-Institut przy PBW w Bydgoszczy.